

⁶ Адміністративні процедури і адміністративне судочинство в Німеччині: Збірник матеріалів. – К., 2006. – С. 100–101.

⁷ Пасенюк О. М. Колізії між конституційною та адміністративною юрисдикціями: шляхи вирішення / О. М. Пасенюк, В. Г. Перепелюк // Публічне право. – 2012. – № 3. – С. 16–17.

⁸ Бідей О. Проблеми популяризації адміністративної юстиції як головного інструмента захисту прав і свобод особистості // Право України. – 2008. – № 5. – С. 38.

⁹ Капустинський В. А. До окремих питань теоретико-правового виміру судової влади / В. А. Капустинський // Апеляційне судочинство. – 2012. – № 4 (29). – С. 20–21.

¹⁰ Сергейчук О. Адміністративна юстиція в аспекті забезпечення законності в державному управлінні / О. Сергейчук // Вісник Вищого адміністративного суду України – 2009. – № 3. – С. 34.

Резюме

Шавінський В. Р. Основні риси та функції адміністративної юстиції.

Розкривається правова природа адміністративної юстиції через висвітлення її основних рис та функцій. Піддано критиці розуміння адміністративної юстиції не тільки як діяльність судових органів. Вказано фактори, які свідчать про відмінність конституційної та адміністративної юстиції. Під функціями адміністративної юстиції розуміються основні напрями діяльності (впливу, розвитку) адміністративної юстиції щодо суб'єктів суспільних відносин. Наведено авторське бачення функцій адміністративної юстиції.

Ключові слова: адміністративна юстиція, основні риси, функції, адміністративний суд, компетенція.

Резюме

Шавинский В. Р. Основные особенности и функции административной юстиции.

Раскрывается правовая природа административной юстиции через освещение ее основных черт и функций. Подвергнуто критике понимание административной юстиции не только как деятельность судебных органов. Указаны факторы, свидетельствующие о различии конституционной и административной юстиции. Под функциями административной юстиции понимаются основные направления деятельности (воздействия, развития) административной юстиции по отношению к субъектам общественных отношений. Приведено авторское видение функций административной юстиции.

Ключевые слова: административная юстиция, основные черты, функции, административный суд, компетенция.

Summary

Schavinsky V. Main features and functions of administrative justice.

Expands the legal nature of administrative justice through a display of its basic features and functions. Criticized understanding of administrative justice not only as the judiciary. These factors indicate the difference between constitutional and administrative justice. During the functions of administrative justice refers to the main activities (exposure, development) Administrative Justice in relation to the business of public relations. The above author's vision of the functions of administrative justice.

Key words: administrative justice, basic features, functions and administrative court jurisdiction.

Отримано 14.08.2013

УДК 342.951:351.82

В. Л. БАБИЧ

*Віталій Леонідович Бабич, старший викладач
Національного університету ДПС України*

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОЗОВОБ'ЯЗАНИХ ТА ПРИЗОВНИКІВ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИМОГ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВІЙСЬКОВИЙ ОBOB'ЯЗОК ТА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ»

Триваюча в Україні адміністративна реформа та соціально-економічні перетворення постійно вимагають пошуку та запровадження нових методів і механізмів, спрямованих на вирішення проблем, пов'язаних з комплектування Збройних Сил України та виконанням вимог Закону України (далі – ЗУ) «Про військовий обов'язок та військову службу».

Актуальність обраного напрямку дослідження полягає в тому, що у зв'язку із реформуванням Української армії в цілому та механізму військового обов'язку зокрема виникає ціла низка проблем як у громадян, так у військкоматах, в тому числі і щодо притягнення винних до адміністративної відповідальності за порушення вимог Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу». Актуальність підтверджується ще й тим, що характеристика адміністративних правопорушень у сфері правовідносин, пов'язаних з виконанням військового обов'язку, має важливе значення для запровадження механізму протидії їм, а також розроб-

лення пропозицій щодо вдосконалення адміністративної відповідальності шляхом внесення змін і доповнень до правових актів.

Слід зазначити, що проблеми адміністративних правопорушень, які вчиняються військовозовов'язаними та призовниками, у науковій літературі досліджувались фрагментарно. Варто виділити праці таких вчених, як В. М. Александров, П. П. Богущкий, В. П. Бодаєвський, В. О. Бугаєв, І. П. Голосніченко, Є. І. Григоренко, О. Г. Гусак, А. Б. Єрмоленко, С. В. Ківалов, Л. В. Коваль, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, М. В. Кравчук, Ю. О. Медвецький, В. О. Паламарчук, В. Й. Пашинський, О. І. Погібко, М. М. Прохоренко, В. Г. Радецький, М. М. Сенько, А. В. Стрельников, Н. І. Чудик-Білоусова, С. О. Шапаренко, В. П. Шевченко, В. В. Шульгін та інших. Аналіз цих публікацій не дає підстав стверджувати, що в цьому напрямі в повному обсязі надано відповіді на питання, що виникають у практиці правозастосування.

Адміністративну відповідальність військовозовов'язаних та призовників можна визначити як зміну правового статусу цих суб'єктів, що здійснюється уповноваженим на те органом (посадовою особою), за відсутності між ними відносин службового підпорядкування у результаті застосування лише визначених для даної категорії (особливих суб'єктів) адміністративних стягнень і проявляється або в обмеженні прав військовозовов'язаних та призовників, або в покладанні додаткових обов'язків за вчинення окремих адміністративних правопорушень, у порядку і на умовах, передбачених нормами адміністративного законодавства.

Складовими адміністративних правопорушень зазначеної категорії можна вважати наступні:

1. Об'єктом адміністративного правопорушення законодавства України про військовий обов'язок і військову службу військовозовов'язаними та призовниками є встановлений порядок управління, зокрема, суспільні відносини у сфері виконання військового обов'язку і несення військової служби.

2. Об'єктивна сторона порушення військовозовов'язаними чи призовниками законодавства про військовий обов'язок і військову службу полягає у наступних діях чи бездіяльності:

- порушенні військовозовов'язаними чи призовниками правил військового обліку;
- неявці їх на виклик до військового комісаріату без поважних причин;
- несвоечасному поданні в обліковий орган, де вони перебувають на військовому обліку, відомостей про зміну місця проживання, освіти, місця роботи, посади;
- порушенні порядку проходження навчальних зборів (занять) у навчальних закладах Товариства сприяння обороні України.

3. Суб'єкти правопорушення – військовозовов'язані та призовники. Це ті особи, які перебувають у запасі для комплектування Збройних Сил України та інших військових формувань на особливий період, а також для виконання робіт із забезпечення оборони держави. Військовозовов'язані – особи, приписані до призовних дільниць «призовники».

Слід зауважити, що військовозовов'язані під час проходження зборів несуть відповідальність за адміністративні правопорушення за дисциплінарними статутами, тобто передбачається заміна одного виду юридичної відповідальності на інший (субститутна відповідальність). Проте на сьогодні чинне законодавство не визначає механізму заміни цих видів відповідальності одного іншим, хоча він має спеціальні особливості та потребує відповідного врегулювання.

4. Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується як необережною виною, так і наявністю умислу (прямого або непрямого), оскільки, поряд з недбалістю, необачністю і тому подібним, можуть мати місце такі мотиви порушень, як бажання ухилитися (тимчасово або зовсім) від призову на військову службу.

Виходячи із загальнопроцесуальних принципів, можна виділити наступні стадії провадження у справах про порушення законодавства України про військовий обов'язок і військову службу військовозовов'язаними та призовниками:

- 1) порушення справи про адміністративне правопорушення;
- 2) розгляд справи про адміністративне правопорушення й винесення у справі постанови;
- 3) оскарження (або опротестування) постанови у справі про адміністративне правопорушення;
- 4) виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.

Особливості правового регулювання адміністративної відповідальності військовозовов'язаних та призовників повинні враховуватися на стадії розгляду та вирішення справи про адміністративні правопорушення. До цього моменту здійснення всіх процесуальних дій (складання протоколу про адміністративне правопорушення, застосування заходів процесуального впливу тощо) проводиться у загальному порядку.

Відповідно до ч. 1 ст. 235 КУпАП справи про порушення військовозовов'язаними чи призовниками законодавства, яке стосується військового обов'язку і військової служби, розглядають військові комісаріати. Але таке завдання у Положенні про військові комісаріати не вказано. На наш погляд, це є прогалиною у законодавстві. Тому варто доповнити п. 12 Положення про військові комісаріати абзацом шостим в наступній редакції: «розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення на військовозовов'язаних та призовників»¹.

Можна також запропонувати включити до КУпАП окрему Главу 15-1 «Відповідальність призовників, військовослужбовців, військовозовов'язаних та резервістів за адміністративні правопорушення», виділивши до неї ст.ст. 210–211-6².

Слід зазначити, що статті КУпАП, які визначають окремі аспекти відповідальності за порушення законодавства про військовий обов'язок і військову службу військовозовов'язаними та призовниками, як і багато інших, неодноразово змінювались і доповнювались. З одного боку, це свідчить про те, що законодавче

регулювання відповідальності за адміністративні правопорушення військовозобов'язаними чи призовниками законодавства про військовий обов'язок і військову службу активно розвивається, вдосконалюється, йде в ногу з часом, із іншої – не сприяє стабільності законодавства.

Так, ст. 210 КУпАП була змінена шість разів: Указом Президії Верховної Ради Української РСР «Про внесення змін і доповнень до Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення» від 3 квітня 1986 р. № 2010-XI (Указ затверджено ЗУ № 2518-XI від 12 липня 1986 р.)³ та ЗУ «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення адміністративної відповідальності у вигляді штрафу» від 7 лютого 1997 р. № 55/97-ВР⁴, «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення» від 4 червня 1997 р. № 308/97-ВР⁵, «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення» від 5 квітня 2001 р. № 2342-III⁶, «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань військового обов'язку і військової служби» від 11 травня 2007 р. № 1014-V⁷ «Про внесення змін до ст. 210 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за порушення законодавства про військовий обов'язок і військову службу» від 30 листопада 2010 р. № 2711-VI⁸.

До речі, останнім законом від 30 листопада 2010 р. в абзаці другому частини першої слова «від одного до трьох» було замінено словами «від п'яти до семи», а в абзаці другому частини другої слова «від трьох до семи» було замінено словами «від десяти до п'ятнадцяти», тобто було збільшено суми штрафів і, відповідно, посилено адміністративну відповідальність, що достатньо позитивно оцінювалось в літературі⁹, адже ще на початку 2000-х років відомий вчений-адміністративіст Т. О. Коломєць зазначала, що «... адміністративні штрафи – найпоширеніший вид адміністративного стягнення, який до того ж досить ефективний»¹⁰.

Принагідно зауважимо, що Проект Кодексу України про адміністративні проступки¹¹ у ст. 378 також передбачає адміністративну відповідальність за порушення закону про військовий обов'язок і військову службу. Згідно з цією статтею порушення військовозобов'язаними та призовниками встановлених законом правил військового обліку, неприбуття їх за викликом до військового комісаріату без поважних причин або несвоєчасне подання до облікового органу, де вони перебувають на військовому обліку, відомостей про зміну місця проживання тягне за собою попередження або накладення штрафу.

На сьогодні одним із важливих завдань в галузі військової реформи в нашій країні є формування якісної нової законодавчої бази, що відповідає за комплектування та порядок проходження військової служби у Збройних Силах України, виконання військового обов'язку призовниками та військовозобов'язаними. Іншим фундаментальним напрямом реформування адміністративного законодавства, що було введено в дію ще за часів СРСР, є його адаптація до сучасних реалій – як правових, так і економічних.

Отже, без упорядкування описаних вище відносин неможливе встановлення ефективної системи правових норм, що відповідають за притягнення військовозобов'язаних та призовників до адміністративної відповідальності.

¹ Проект Кодексу України про адміністративні проступки // Концепція державної політики у сфері кримінальної юстиції та забезпечення правопорядку в Україні та відповідні законопроекти. – К. : Центр політико-правових реформ, 2007. – С. 139–237.

² Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.

³ Про внесення змін і доповнень до Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення : Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 3 квітня 1986 р. № 2010-XI. Указ затверджено Законом № 2518-XI від 12 липня 1986 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1986. – № 15. – Ст. 326.

⁴ Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення адміністративної відповідальності у вигляді штрафу : Закон України від 7 лютого 1997 року № 55/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 14. – Ст. 114.

⁵ Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення : Закон України від 4 червня 1997 року № 308/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 29. – Ст. 192.

⁶ Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2342-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 27. – Ст. 132.

⁷ Про внесення змін до статті 210 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за порушення законодавства про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 30 листопада 2010 року № 2711-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 12. – Ст. 85.

⁸ Про внесення змін до статті 210 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за порушення законодавства про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 30 листопада 2010 року № 2711-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 12. – Ст. 85.

⁹ Про внесення змін до статті 210 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за порушення законодавства про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 30 листопада 2010 року № 2711-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 12. – Ст. 85.

¹⁰ Коломєць Т. О. Щодо ефективності адміністративних штрафів / Т. О. Коломєць // Право України. – 2001. – № 2. – С. 84–87.

¹¹ Проект Кодексу України про адміністративні проступки // Концепція державної політики у сфері кримінальної юстиції та забезпечення правопорядку в Україні та відповідні законопроекти. – К. : Центр політико-правових реформ, 2007. – С. 139–237.

Резюме

Бабич В. Л. Адміністративна відповідальність військовозобов'язаних та призовників за порушення вимог Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу».

У статті розглянуто проблемні питання адміністративної відповідальності військовозобов'язаних та призовників за порушення вимог Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу». Особливо висвітлено специфіку адміністративного правопорушення, що вчиняється військовозобов'язаними та призовниками. Проведено стислий аналіз стадій розгляду справи про адміністративні правопорушення. Зроблено наголос на тому, що особливості відповідальності розглядуваної категорії громадян повинні враховуватися на стадії розгляду та вирішення справи про адміністративні правопорушення.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, адміністративна відповідальність, військовий обов'язок, призовники, військовозобов'язані, дисциплінарна відповідальність.

Резюме

Бабич В. Л. Административная ответственность военнообязанных и призывников за нарушение требований Закона Украины «О военной обязанности и воинской службе».

В статье рассмотрены проблемные вопросы административной ответственности военнообязанных и призывников за нарушение норм Закона Украины «О военной обязанности и воинской службе». Отдельно освещена специфика административного правонарушения, которое совершается военнообязанными и призывниками. Проведен сжатый анализ стадий рассмотрения дел об административных правонарушениях. Сделан акцент на том, что особенности ответственности рассматриваемой категории граждан должны учитываться на стадии рассмотрения и решения дел об административных правонарушениях.

Ключевые слова: административное правонарушение, административная ответственность, военная обязанность, призывники, военнообязанные, дисциплинарная ответственность.

Summary

Babich V. The administrative responsibility of conscripts and military service subjects for the violation of «Military duty and military service» Law.

The problems related to the administrative responsibility of conscripts and military service subjects for the violation of «Military duty and military service» Law are the object of consideration of this article. A special attention is paid to the particularities of the administrative offences committed by the conscripts and the military service subjects. Also the stages of administrative case examination are analyzed, and it is emphasized that the peculiarities of abovementioned categories of citizens' responsibility have to be taken into account on the stages of consideration and solution of a case.

Key words: administrative violation, administrative responsibility, military duty, conscripts, subjects of military service, disciplinary responsibility.

Отримано 4.09.2013

УДК 347.73

О. В. КОРОП

Олексій Вікторович Короп, аспірант Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

ВИНА ЯК ЕЛЕМЕНТ СКЛАДУ ПОДАТКОВОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

У разі виявлення за результатами здійснення митного контролю після завершення процедур пропуску та митного оформлення товарів порушень, пов'язаних з несплатою або неповною сплатою податків, органи доходів і зборів виносять податкові повідомлення-рішення. Податковими повідомленнями-рішеннями, окрім визначення основної суми податкового зобов'язання, здійснюється накладення на платників податків штрафних санкцій, передбачених Податковим кодексом України.

Згідно з пп. 14.1.265 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України штрафна санкція (фінансова санкція, штраф) – плата у вигляді фіксованої суми та/або відсотків, що справляється з платника податків у зв'язку з порушенням ним вимог податкового законодавства та іншого законодавства, контроль за дотриманням яких покладено на контролюючі органи, а також штрафні санкції за порушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності¹.

Важливим аспектом у даному визначенні штрафних санкцій є відсутність наявності вини з боку платника податків. Також положення щодо вини платника податків при застосуванні штрафних санкцій відсутні і в інших статтях Податкового кодексу України.

У науковій літературі проблеми наявності або відсутності вини у діях підвладного суб'єкта досліджували провідні українські вчені, такі як Ю. С. Шемшученко, Н. П. Кучерявенко, Н. Ю. Оніщук, В. Я. Тацій та інші.